

Pohjankellosammal

Trubbklockmossa
Encalypta mutica

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

EU:n lajikoodi: 1982

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

Luontodirektiivin laji (liite II)
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa
ALP suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa

Luonnehdinta

Suomessa harvinainen pohjankellosammal kasvaa pieninä vihreinä tai kellertävän vihreinä tuppaina tai ryhminä kalkkikallioilla ja -kivillä. Enintään parimilliset lehdet ovat leveitä, kielimäisiä ja kärjestään tylppiä. Lehden keskisuoni ei ulotu kärkeen. Lehden kärjen tylppyyden on myös hyvä maastotuntomerkki. Pohjankellosammal on yksikotinen. Itiöpesäkkeet ovat tavallisia, ja itiöt melko kookkaita. Kärkipesäkkeisistä kellosammalista pohjankellosammal on pienikokoisin. Itiöpesäkkeen perä on usein vain 2–3 mm pitkä, ja pesäkkeiden korkeus vain noin viisi millimetriä. Itiöpesäke on pysty, liereä ja pinnaltaan sileä. Kellosammalille ominaisesti sitä suojaa tuppimainen huntu.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pohjankellosammalta tavataan useimmiten kalkkikallioiden hyllyiltä tai lohcareilta vastapaljastuneelta maalta. Se voi myös kasvaa maassa kalkkipitoisilla tunturikankailla. Lajin esiintyminen on keskittynyt alueille, joilla on runsaasti korkeita kallioseinämiä, kalliohyllyjä ja kallioista irronneita lohcareita. Suomessa lajilla on kymmenkunta tunnettua esiintymää Koillismaalla ja Enontekiön Lapissa.

Nykytila ja uhkatekijät

Pohjankellosammalen kanta on pieni, ja satunnaistekijät voivat johtaa paikallisten populaatioiden häviämiseen. Sammalen esiintymälaikut ovat mahdollisesti melko lyhytikäisiä, ja lajin säilymiseen vaikuttaa paljaiden mineraalimaalaikkujen riittävän säännöllinen muodostuminen pienten häiriöiden myötä. Mahdollisia uhkia sammalelle ovat kalliokiipeily ja tallaaminen sekä niistä johtuva maaston liiallinen kuluminen. Pohjankellosammalen esiintymistä voi uhata myös ilmaston lämpeneminen. Suurin osa lajin esiintymistä sijaitsee suojelualueilla.

Hoitosuositukset

Pohjankellosammal ei vaadi nykyisellään erityisiä hoitotoimia.

Lähteet

Ulvén, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.). 2002. Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 560. 354 s.

Virtanen, R. 2009. *Encalypta mutica* – vaarantunut. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. Ympäristöopas. S. 94–95.

Kuva: Risto Virtanen